

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Fredrika-Bremer-Förbundets medlemmar anmodas att med snaraste till byrån,
54 Drottninggatan, 1 tr., insända årsavgifter och prenumerationsavgifter.

1902

Ny följd V årg.

Häft. 2

TIDSKRIFT FÖR SOCIALA
OCH LITTERÄRA INTRESSEN
UTGIFVEN AF
FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
REDAKTÖR: LOTTEN DAHLGREN

INNEHÅLL:

Den kvinnliga yrkesundervisningen i olika länder.
MARIA AROSENIUS. I Røckeriket. Intryck från norra Halland.
Litteratur: K. B.: Damerna på Märkby af Mathilda Malling. — K. B.: Kärlek
af Märta Starnberg. — L. D.: Vårskisser af Hedvig Aurelius. — L. D.:
Fredrika Bremer 1801—1901 (Kvinnosaksförbundet Unionens festskrift),
Föreningsmeddelanden.

SVECIA,

Olycksfall-försäkringsanstalten **GOTHIA.**

Afslutar olycksfallförsäkringar på liberalaste och tidsenligaste vilkor.

Hufvudkontor: Regeringsgatan 3, 2 tr.

Solidt, tidsenligt Lifförsäkringsbolag.
Ömsesidighetsprincip. — Svensk dödlighet.

Kontor: Regeringsgatan 3.

K. M. LUNDBERG

Textilafdelning, Thyra Grafström.

Färdiga och påbörjade Broderier på siden, kläde-, lärft- och silkestraffa,
passande för Dukar, Fortörer, Aktor, Kundar, Serveringsdukar m. m. Mönster
utlyras. Rekvizitioner från landsorten ombesörjas pr omgående.

Bröderna Pålhmans Skrif-, Språk- & Handelsinstitut,

A. T. *84. Lilla-56 06. Stockholm, Stora Vattugatan 2, 1 och 2 tr. upp.
Fullständigt Handelsläroverk med öfning- och mönsterkontor.
Åskurser, Terminkurser, 3 mån. kurser. Kurser i skriftida amnen.
Undervisningen består af 18 lärare. Nya elever emottagas dag-
ligen. Prospekt gratis på beställan.
Söndagslektioner. Skriftinstitutet förtgår oförändradt.

Största lager af
Duktyger,
 Lakans- och Örngåttslärfter,
 Handdukar, Hollands, Madapolam,
Piqué, Broderier & Spetsar.
 Specialité: **Damutstyrslar,**

hvilka förfärdigas å egen Syatelier och levereras fullt färdiga, märkta och tvättade.

Egen Tvätt- och Strykinrättning jemte Ångmangel.

K. M. LUNDBERG, Stureplan.

Stockholms Dagblad.

Sveriges innehållsrikaste och jemförelsevis prisbilligaste tidning.

Rikhaltig Literaturafdelning.

Morgon- och afton-tidning.

Alltså snabbaste nyheter två gånger om dagen.

Aftontidningen med uteslutande nytt innehåll på alla afdelningar.

Prenumerationspris

Stockholmsupplagan:

för år**15**:— för kvartal **4**: 25
 » halft år **8**:— » månad **1**: 50

Landsortsupplagan:

för år**10**:— för kvartal **3**:—
 » halft år **6**:— » månad **1**:—

Klagomål öfver svårighet att få köpa verkligt god Ättika har föranledt Liljeholmens Vinfabrik att tillhandahålla sin, sedan många år för god smak och fin arom kända Ättikssprit, på förseglade flaskor försedda med fabriken's etikett och spädningstabell.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning

(Lilla Nyggatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten inflyttna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om in-teckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å in-teckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att in-teckningarne blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad in-teckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

HYLIN & C^{OS}

FABRIKSAKTIEBOLAG

— KONGL. HOFLEVERANTÖR. —

UTSTÄLLNINGSTVÅLAR:

VIOL, HYACINTHE, HÉLIOTROPE, SYRÉN M. FL.

THEA-ROS-PARFYM M. FL.

prisbelönta vid 1897 års utställning med

GULD MEDALJ

Försäljes i våra butiker

12 Regeringsgatan — Vesterlånggatan 16

A. T. 64 69.

A. T. 24 97.

samt hos alla finare parfymhandlare i riket.

Från **Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition** hafva utkommit och finnas att tillgå hos alla bokhandlare:

Under den Högstes beskärm. En berättelse från trettioåriga krigets dagar af *Margareta Lenk.* Häft. 2 kr., kart. 2: 50, klotb. 3 kr.

»Föreliggande bok innehåller en liflig och fängslande skildring från det förödande religionskriget. De många praktigt gjorda karaktärsteckningarna, ej mindre än de spännande äfventyren böra göra boken särskildt lärorik och tilldragande för de unga. Vi rekommendera den varmt såsom passande till högläsning inom familjen.»

Fyra berättelser af N. Fries. Häft. 40 öre.

»Natta och tilltalande. Böra bli till gagn för både gamla och unga.»

Huru jag kom till frid. En självbiografi. Öfversättning från tyskan. Häft. 1: 50, kart. 1: 75.

»Här skildrar en kvinna sina lifserfarenheter på ett sympatiskt och underhållande sätt. Och det skall helt säkert göra många unga kvinnor godt att tillägna sig dessa erfarenheter, emedan de ha många både andliga och praktiska lärdomar att gifva.»

Ljus i mörkret. En berättelse från Fransk-Tyska kriget. Häft. 1: 75, kart. 2 kr.

»Denna gripande, rörande berättelse från 1870 års krig skall säkerligen gifva sina läsare många djupa och hälsosamma intryck, de må nu vara unga eller gamla. Särskildt de lidande och sörjande har boken månet trösterikt ord att säga.»

Studentkamraterna af *Hans Tharau.* Häft. 1: 25, kart. 1: 60, klotb. 2: 25.

»När man läst igenom boken om studentkamraterna, måste man säga: *Det var en bra bok.* Det är en bok för dagen, hvilken torde blifva obefästade och tviflande sinnen till gagn. Må denna bok vinna stor spridning och så inpredika trosvissnet, där förut tvifvel varit rådande.»

Helvi. Berättelse för ungdom af *Hilja Hahti.* Två delar. Öfversättning från finskan. Häft. 2 kr., kart. 2: 25, klotb. 3 kr.

»Det mest glädjande på det reigiösa området i våra dagars Finland är utan tvifvel den andliga väckelse, som under de senaste åren gripit omkring sig i synnerhet inom studentkretsar. Den bok, hvars titel läses här ofvan, utgör ett exempel på väckelsens styrka och djup.

Författarinnan, en aktiv medlem i vår förening, K. F. U. K., har själf påverkat af rörelsen och skildrar nu på ett åskådligt sätt densamma. Man hör mellan raderna liksom hennes hjärtas egna slag. Och så börjar det kännas så underligt äfven i ens egen barm, och det är ej utan, att tårarna ibland vilja komma i ögonvråna. Jag minnes ej, när jag läst en bok, som verkat på mig sjä godt och så djupt som denna. Och mängen skall säkert säga detsamma Helvi är en god bok.»

John V. Löfgren & Co.

Kongl. Hofleverantörer.

* 13 Fredsgatan 13, * Stockholm. *

~~~~~ Lager af ~~~~~

Siden från Lyons, Comos, Zürichs & Crefelds förnämsta fabrikanter.

Coul. Siden Damas, senaste nyheter.

Svart Siden Damas, största urval, nyaste mönster.

Släta svarta siden i erkänt goda qualitéer.

Bluslifs-Siden, enastående sortiment, samt

coul. Ylle Klädningstyger såväl extra nouveautéer, som enklare i största lager till låga priser.

Nyheter inkomma dagligen.

John V. Löfgren & Co.

* 13 Fredsgatan 13, Stockholm. *

Den kvinliga yrkesundervisningen i olika länder.

Som bekant arbetar sedan förlidet år en af Stockholms stadsfullmäktige tillsatt komité i och för framläggande af förslag till inrättande i Stockholm af praktiska yrkes- och arbetsskolor för manlig och kvinlig ungdom. I samband härmed erinna vi om Förbundets försök att i denna komité få kvinliga ledamöter invalda, då äfven ordnandet af yrkesskolor för flickor ingick i komiténs plan och Förbundet ansåg, att inom detta fack erfarna kvinnor skulle kunna vara af nytta för denna del af komitéarbetet. Vid Förbundets hemställan fästes emellertid intet afseende, och komiténs medlemmar ha kommit att bestå uteslutande af män. Äfven om vi i sakens intresse måste beklaga detta förbi-seende, äger man alla förutsättningar att vänta, att de dugande och sakkunniga personer, åt hvilka det maktpåliggande uppdraget anförtrots, väl skola utföra sitt värf.*)

En del däraf är redan utfördt och föreligger som färdigt resultat. Det är en af yrkeskomiténs sekreterare, d:r H. Elmqvist, utfärdad berättelse öfver en af honom och tvänne af komiténs ledamöter, prof. V. Adler och ingenjören K. Ramström, förliden sommar företagen resa till Tyskland, Österrike, Schweiz, Belgien och Holland för studerandet af praktiska yrkesskolor i dessa länder, afsedda för såväl manliga som kvinliga elever. Det om synnerligt nit och omsorg samt om framstående fackkunskaper vittnande arbetet erbjuder stort intresse; särskildt är den del däraf, som berör de nför kvinnor

---

*) Sedan detta skrifvits har meddelande ingått, att vederbörande nu insett den ofvan framhållna lämpligheten af att inhämta kvinliga sakkunnigas utlåtande; med innevarande år ha nämligen ett par damer blifvit kallade att biträda yrkeskomitén vid behandling af de ärenden, som sammanhånga med den kvinliga yrkesskolan.

afsedda yrkesskolan, förtjänt af deras beaktande, som önska erhålla kunskap om det kvinliga handarbetets och yrkesutbildningens utveckling i vår tid. Några fakta rörande de erfarenheter, som komitéen på detta område inhämtat, torde därför kunna påräkna våra läsares uppmärksamhet.

Som naturligt är, upptages i reseberättelsen största utrymmet åt de för ynglingar afsedda utbildningsanstalterna, men äfven den kvinliga yrkesundervisningen är föremål för uppmärksamhet. På en del platser ägnas särskildt ett ingående studium åt någon kvinlig yrkesskola, hvilken ansetts vara af synnerligen förträffligt slag och värd att tjäna som mönster för oss.

* * *

I *Tyskland* intager yrkesundervisningen ett mycket högt rum, och dess förnämsta städer äga talrika af staten och kommunerna underhållna eller understödda »Kunstgewerbeschulen», »Handwerker-schulen», »Gewerbeschulen», »Fortbildungsschulen» och fackskolor af alla slag. Af reseberättelsen att döma äro inga af dessa anstalter samskolor, utan erhålla kvinliga elever sin utbildning i särskilda för dem afsedda »Frauenarbeitschulen», »Gewerbeschulen für Mädchen» o. s. v. I *Berlin* finnes det 13 sådana skolor för kvinnor med tillsammans 5,679 lärjungar, där dock undervisningen, liksom fallet är med samtliga i Preussen befintliga yrkesskolor, är så godt som utslutande teoretisk.

För så vidt det rör staden *Berlin* lämnar berättelsen ingen detaljerad redogörelse för den kvinliga fackundervisningen, däremot framhålles den af de delegerade besökta *kvinliga yrkesskolan i Hamburg*, »Gewerbeschule für Mädchen», som en mönsteranstalt, hvilken erhållit det vitsordet, att den »i mångt och mycket torde kunna tjäna till förebild vid ett eventuellt upprättande af en dylik läroanstalt i *Stockholm*».

Skolan, som ägt bestånd sedan år 1867, är icke en stadsanstalt, utan har tillkommit på enskildt initiativ och tillhör »Verein zur Förderung weiblicher Erwerbsthätigkeit». Anstalten har till ändamål att bereda flickor, som icke längre äro i den skolpliktiga åldern, äfvensom gifta kvinnor tillfälle 1) att fullständiga en otillräcklig skolbildning, 2) förvärfva nyttiga färdigheter, 3) utveckla smaken och konstsinnet, samt 4) förbereda sig för att erhålla en själfständig existens. För dessa ändamåls ernående äro vid skolan anordnade icke mindre än 10 särskilda afdelningar eller kurser.

Utom »fortsättningsskolan», där eleverna kunna komplettera sina kunskaper i vanliga skolämnen samt »handelsskolan», där undervisning meddelas i de kunskapsfack, som höra till köpmannayrket, upptager skolans program en mängd afdelningar ägnade åt det praktiska arbetet. Bland dessa må nämnas: en kurs för »Kindergärtnerinnen» (i samband därmed har skolan sin egen »Kindergarten»), »teckningsskolor», högre och lägre, kurser för utbildande af »tecknings»- och »handarbetslärarinnor». Af kurser i rent kvinnlig handslöjd märkas: »handarbetskursen», som omfattar all slags sömnad, från lagning, lappning och linnesömnad till finare handarbeten; »symaskinskursen»; »kursen för tillklippning af tvättlinne» etc.; »kursen för utbildande af sömmerskor»; »kursen för modesömnad» (hattar, rosetter o. s. v.); »kursen för finare tvätt och strykning»; härtil kommer en »allmän praktisk kurs», som afser att meddela en samlad undervisning i handarbete och olika hushållssysslor; hvarjämte inom anstalten inrättats en »Kochschule», där undervisning meddelas i enklare och finare matlagning, dukning o. s. v.

På grund af de tämligen höga skolafgifterna, hvilka äro anstaltens hufvudsakligaste inkomstkälla, utgöras skolans elever till allra största delen af döttrar till mera välbergade föräldrar; dock finnas en del friplatser. Skolans elevantal utgjordes 1899 af 680 lärjungar, i en ålder från 15 till 25 år och därutöfver. Angående elevernas arbeten förtjänar det att nämnas, att en del af dessa utförts på beställningar af den stora allmänheten; i främsta rummet få dock eleverna arbeta för eget, familjens eller bekantas behof. Detta är särskildt fallet inom sömmerskeafdelningen, där intet arbete utföres på beställning af främmande. De förfärdigade kläder, eleverna själfva icke hafva bruk för, försäljas till välgörenhetsinrättningar. Det för egen räkning använda materialet få eleverna själfva betala.

Af *Badens* och *Bayerns* »Gewerbeschulen», hvilka de delegerade med synnerlig uppmärksamhet synas ha studerat, är mycket af intresse och för oss tillämpligt att inhämta. Särskildt erkännes Baden i fråga om kvinnors praktiska utbildning vara bättre lottadt än de flesta andra länder, tack vare den verksamhet, som utvecklats af det där verkande sällskapet »Badische Frauenverein». I Karlsruhes mönstergilla »Gewerbeschule», som underhålles såväl af staten som af staden, har anordnats en särskildt för kvinnor afsedd afdelning: »Gewerbliche Unterrichtskurse für Frauen und Jungfrauen», hvarjämte den nyssnämnda utomordentligt driftiga föreningen upprättat flere »Frauen

arbeitsschulen», af hvilka särskildt de i Karlsruhe och Pfortzheim förordas såsom tjänliga till förebilder vid inrättandet af dylika skolor på andra platser.

Men äfven i *Bayern* står, den kvinliga yrkesutbildningen högt. München äger en delvis af föreningen »Münchener Volkshilfsverein», delvis af staten och kommunen bekostad större yrkesskola: »Münchener Frauen-Arbeitsschule». Denna anstalt, hvars lokaler äro inrymda i ett af staden upplåtet gammalt präktigt palats, ägnade komiterade ett längre besök. Här äro särskilda klasser inrättade för sömnad (af alla slag), tvättning, strykning och andra hushållsgöromål förutom en del andra kompletterande skolämnen. För att bereda obemedlade elever tillfälle att deltaga i skolans undervisning har »kretsstyrelsen» beviljat ett årligt anslag, hvilket fördelas i stipendier åt ett visst antal obemedlade flickor från staden München och omnäjd. Lärarpersonalen vid skolan, som 1899—1900 räknade ensamt inom de praktiska arbetskurserna 424 elever, består af en direktör (manlig) samt under denne en manlig förste lärare för de teoretiska ämnena och en kvinlig första lärare för de praktiska, 18 ordinarie och 14 biträdande lärarinnor.

Till skillnad från den ofvan beskrifna yrkesskolan i Hamburg utföras i Münchener-skolan inga arbeten på beställning af allmänheten; allt hvad eleverna arbeta är för egen, anhörigas och bekantas räkning. Skälen därför uppgåfvos dels vara hänsyn till yrkesutöfvarne, hvilka i Bayern hade nog af illojal konkurrens från de talrika klostrens sida, dels emedan tillfredsställandet af den beställande allmänhetens anspråk skulle lägga hinder i vägen för undervisningens systematiska bedrivande. »Hvart skulle det taga vägen», skall direktрисen hafva yttrat, »om vi skulle hafva det så ställdt, att grefvinnan X. eller friherrinnan Y., skolans höga beskyddarinnor, här finge beställa linnesöm eller klädningar, och dessa beställningars utförande finge skjuta allt annat åt sidan, för att vi skulle kunna tillfredsställa dessa höga damers mer eller mindre billiga anspråk.»

Utom den här beskrifna förträffliga läroanstalten äger München en äfvenledes af staten delvis bekostad »handelsskola för flickor»; vidare nämner reseberättelsen en i *Nürnberg* af den stora firmen Schuckert & C:o inrättad »Haushaltungsschule», där fullvuxna döttrar till personer, anställda i firmans tjänst, erhålla en grundlig utbildning uti alla i ett borgerligt hem förekommande arbeten, såsom kokning, tvättning, strykning, tillskärning, sömnad, stoppning och stickning, hvartill kommer undervisning i hälsolära, enkel bok-

föring och trädgårdsskötsel. Undervisningen samt *måltider* äro kostnadsfria. Skolans ledning öfvervakas af myndigheterna samt af damer, som stå firman nära, och förestås af en skicklig lärarinna. Sedan ett par år är hushållsskolan förbunden med en matsal, där arbetare och lärlingar, som man vill särskildt uppmuntra, erhålla sitt middagsmål gratis.

* * *

Så långt om Tyskland, där, som af ofvanstående utdrag torde framgå, åtskilligt af värde rörande den kvinliga yrkesundervisningen är att inhämta. *Österrike* vinner dock, enligt reseberättelsen, priset i fråga om ett fullständigt och konsekvent ordnad undervisningsväsen på det tekniska området, såväl det högre som det lägre. Intet land står i detta afseende högre, och bör *Österrike* i mer än ett afseende kunna tjäna andra länder till förebild vid införandet af reformer eller nyheter inom detta gebiet.

I den vidlyftiga förteckningen på de under kultusministeriets ledning stående österrikiska fackskolor för speciella yrken, handtverkskolor, fortsättningsskolor etc., angående hvilkas ändamål, sammansättning och läroplan reseberättelsen lämnar detaljerade beskrifningar, finner man sådana äfven afsedda för kvinnor, men tiden och förhållandena synas ej ha medgifvit de delegerade att, som fallet var i Hamburg och München, personligen besöka de anstalter af detta slag, som äro inrättade såväl i Wien som i Budapest. Dock lämnas den upplysningen, att *Wien* äger 8 »Gewerbliche Fortbildungsschulen» för flickor, hvilka under året 1899—1900 räknade inalles 1,690 elever, alla förut innehafvande fast anställning. Undervisningen, som är både praktisk och teoretisk, är kostnadsfri, men icke obligatorisk och är förlagd hufvudsakligen till aftontimmarna; i *Ungern* finnas 11 fackskolor för kvinnor, rikligt understödda af staten; en af dessa, i *Budapest*, är helt och hållet en statsinstitution.

* * *

Ett land som *Schweiz* med sin betydande industri och sin höga kulturella utveckling i allmänhet måste gifvetvis äfven i fråga om yrkesutbildningen ha många lärdomar att meddela. Bland *Schweiz*' »Berufsschulen» för kvinnor (år 1899 funnos 153 sådana, för hvilka kostnaden uppgick till 725,000 fr.) nämner reseberättelsen »die Frauenarbeitschule» i *Basel*, hvars charmanta utställning af

elevarbeten särdeles lofordas. Denna skolas uppgift är att undervisa gifta och ogifta kvinnor i handarbeten och andra färdigheter, som kunna vara dem till gagn i hushållet eller för förvärfvande af själfständig utkomst. Vid skolan utbildas äfven arbetslärarinnor.

Vid denna anstalt är, till skillnad från de tyska skolor berättelsen mer utförligt behandlar, undervisningen helt och hållet kostnadsfri; endast för arbetsmaterialer och middagsmål (gällande för hushållsskolans elever) erlägges en billig afgift. I spetsen för skolan står en föreståndare, hvilken biträdes af 30 lärarinnor och lärare; en af staten tillsatt kommission af 6 ledamöter, vid hvars sida står en komité af 7 damer, utgör dess styrelse. Under senaste skolåret var antalet deltagare i de olika kurserna sammanlagdt 2,216. För öfrigt meddelar berättelsen om denna skola, att den arbetar mot beställning i stor skala och att elever, som vunnit erforderlig skicklighet, erhålla ordentlig arbetslön.

En »Frauenarbeitschule», med samma uppgift och arbetande efter samma plan som den i Basel, finnes äfven i *Bern*; denna är grundad af den inom nämnda stad verkande föreningen »Gemeinnütziger Verein» och står under densammas kontroll.

I *Genève* gjordes äfvenledes intressanta iakttagelser; den kvinnliga yrkesskolan blir dock i berättelsen mer i förbigående behandlad. Af dylika institutioner nämnes den af kantonen och förbundsregeringen underhållna, sedan 1887 existerande undervisningsanstalten »Cours facultatifs du soir», där det finnes både en manlig och en kvinlig afdelning. »Académie professionnelle» är äfven en stadens skolinrättning, där numera äro etablerade särskilda kurser för kvinnliga arbeten, ledda af en direktris. Undervisningen är afsedd dels för sömmerkor och handelsbiträden, som önska komplettera sig inom sina fack, dels för icke i yrke anställda. Äfven har kantonen upprättat en hushållsskola för flickor med kostnadsfri undervisning: »École professionnelle et ménagère». Till sist må nämnas *Genèves* berömda urmakarskola, »École d'horlogerie», där sedan några år tillbaka äfven en särskild afdelning för kvinnliga urmakarelärlingar är anordnad. Om efter samma mönster och på samma betingelser som den, afsedd för de manliga eleverna, upplyses icke.

Från *Genève* ställde de komiterade färden till *Zürich*, en stad sedan gammalt känd för sina utmärkta läroanstalter. Redan från folkskolan lägges grunden till en god praktisk utbildning, i det slöjdundervisningen fått sig tilldelad en ganska ansenlig plats på skolprogrammet. Som en mönsterinrättning på det kvinnliga hand-

arbetsområdet nämner reseberättelsen den i Zürich på enskildt initiativ upprättade storartade anstalten: »Schweizerische Fachschule für Damenschneiderei und Lingerie», hvilken äfvenledes anses böra kunna tjäna som förebild vid upprättandet af en dylik läroanstalt i Stockholm.

Skolans hufvuduppgift är att utbilda skickliga arbeterskor i klädsömnad och lannesömnad. Specialkurser för hushållsgöromål och för vidare utbildning af inom konfektionsbranschen redan anställda kvinnor äro äfven arrangerade, äfvenså kurser för arbetslärarinnor. Skolan är indelad i tre klasser, där det meddelas teoretisk undervisning i en hel del ämnen; den praktiska utbildningen äger rum i lärverkstäderna. Efter avslutad lärotid (3, resp. 2 år) måste eleven, ehuru mot ersättning för utfördt arbete, åtminstone under ett halft års tid arbeta i skolans atelier för att vinna ytterligare fullkomning och vana vid mer själfständigt arbete. Skolans budget är, ehuru undervisningen blott delvis är kostnadsfri, till stor del baserad på inkomsten af förfärdigade arbeten, hvarför ock beställningar mottagas i stor skala. Anstalten är inrymd i ett präktigt, för ändamålet uppfördt läroverkshus. I likhet med förbundsstaternas andra större städer äger äfven Zürich en »Haushaltungsschule» med anslag af staten.

* * *

Belgien och *Holland* utgjorde studieresans slutmål. Hvad *Belgien* beträffar äro de anstalter, som afse yrkesundervisningen, synnerligt talrika och förete de mest skiftande former och anordningar. Som ett för landet egendomligt sakförhållande omnämnes, att utbildningen — utöfver folkskolans kurs — helt och hållet är byggd på frivillighetens grund, och det är därför så mycket anmärkningsvärdare, att de arbetande klasserna själfva på öfvertygelsens väg kommit till insikt om nödvändigheten af ökad yrkesbildning och ofta nog själfva tagit initiativ till inrättandet af erforderliga läroanstalter.

Enligt en meddelad tablå öfver olika slags yrkesskolor, understödda af den belgiska staten och kommunerna, ehuru ej som statsinstitutioner ansedda, påvisas, att i detta land, hvars folkmängd endast är $1\frac{1}{2}$ million större än Sveriges, finnas c:a 500 yrkesskolor med i rundt tal 40,000 lärjungar. Häri äro inbegripna, för år 1900, 29 »écoles professionnelles», 16 »écoles professionnelles et ménagè-

res», 3 »cours professionnels», 4 »ateliers d'apprentissage», 269 »écoles ménagères et classes», alla afsedda för kvinnor.

Bland de mer bemärkta af de kvinliga skolorna nämner berättelsen *Bryssels* »École professionnelle pour jeunes filles», hvilken upprättats på initiativ af enskilda personer år 1865, men fick en »officiell» karaktär redan år 1868, då den bekom understöd af såväl staden som staten. Skolans ändamål är tvåfaldigt: dels att utbilda unga flickor till skickliga arbeterskor samtidigt med att de under lärotiden undandragas atelierernas ofta fördärfliga inflytande, och dels att bibringa flickorna nyttiga kunskaper utöfver folkskolans pensum. Lärotiden är fyra år. Inemot hälften af samtliga lärjungar åtnjuta fri undervisning eller mot nedsatt afgift. Lokalen är för ändamålet särskildt inredd, och anses skolan vara en mönsterinrättning i sitt slag. En annan af staten och provinsen understödd kvinlig yrkesskola i Bryssel, med för ändamålet af staden uppförda lokaler, är den vid Rue du Poinçon belägna »École professionnelle des jeunes filles».

Praktiska yrkesskolor och med dem förbundna hushållsskolor finnas såväl i andra delar af Bryssel som i de omgivande många förstäderna. Alla dessa skolor hafva för sin tillkomst att tacka korporationer eller enskilda personers tillskyndan, men de åtnjuta numera alla understöd af det allmänna. — De stora industristäderna *Antwerpen*, *Tournai* och *Gent* hafva äfven flere läroanstalter af liknande slag.

Yrkesundervisningen i *Holland* erbjuder jämväl mycket af intresse. Sedan gammalt stå i detta land handaslöjden och handtverkerier högt, och uti nationens önskan att bevara och än vidare utveckla dessa färdigheter har man väl förnämligast att söka förklaringen till de omfattande och verkliga storartade åtgärder, man här vidtagit på yrkesundervisningens område. Egendomligt, säger reseberättelsen, är ock att iakttaga, hurusom man därvid — hvilket äfven är händelsen med så mycket annat uti detta intressanta gamla kulturland — helt och hållet synes hafva gått sina egna vägar, utan att i nämnvärd mån fråga efter de i andra länder rådande principerna på motsvarande område.

De platser, som af komiterade besöktes, voro Amsterdam, Haarlem och Rotterdam. *Amsterdam* äger en framstående läroanstalt, afsedd att utbilda flickor till dugliga tjänarinnor: »Openbare Werk-en Leerschool for Meisjes». Dessutom nämnas en »bijzondere hoogere Burgerschool voor Meisjes» samt två utmärkta, på privat

tillskyndan inrättade anstalter: »Industrieschool voor de vrouwelijke jeugd» (247 elever) och »Amsterdamsche Huishoudschool» (728 elever). Af de två sistnämnda besöktes den s. k. »Industrieschool», hvars föreståndarinna, hvilken hade begagnat sig af undervisningen vid Nääs och talade svenska, med synnerligt tillmötesgående lämnade alla de begärda upplysningarna. Skolans hufvuduppgift är att bibringa unga flickor sådana kunskaper och färdigheter, som kunna sätta dem i stånd att själfständigt försörja sig. Bland de många läroämnena må nämnas *farmaci*, för särskild utbildning af apotekselever, och bland handslöjder spetstillverkning och kartongarbeten. Eleverna arbeta förnämligast för sitt eget och anhörigas behof, men beställningar emottagas äfven i den mån sådant befinnes tjänligt för den rationella undervisningen. De ligga inne i sådan massa, att skolan på långt när icke hinner tillfredsställa alla.

Den amsterdamska »hushållsskolan», hvars praktiga, nyinredda lokaler förefallit de komiterade såsom de bästa tänkbara, får äfven de amplaste loford och rekommenderas som ett efterföljansvärdt mönster för upprättandet af liknande anstalter hos oss. *Rotterdams* praktiska yrkesskola för flickor, »Industrieschool voor Meisjes», för hvilken äfven en utförligare redogörelse lämnas, synes också på ett förträffligt sätt motsvara sitt ändamål.

Härmed torde, ehuru i största sammandrag, det hufvudsakligaste af den del af yrkeskomiténs reseberättelse, hvilken behandlar den kvinliga yrkesskolan, vara angifvet. Naturligtvis måste en öfversikt som denna blifva högst ofullständig, då detaljer och siffror af lätt insedda skäl blott i ringa mån kunnat medtagas. Reseberättelsen i och för sig själf utgör ju det bästa kompletteringsmaterialet. Hvad vi afsett med vår lilla resumé är emellertid att visa, med exempel från utlandet, huru långt vi på yrkesbildningens område äro efterblifna och hur önskvärdt det är, att genomgripande reformer därinom vidtagas. Att sådana inom en ej alltför aflägsen framtid äro att förvänta, därom äro vi öfvertygade; äfvenså hafva vi alla skäl att hoppas, att vid en eventuell omdaning af vårt lands praktiska undervisningsväsen den kvinliga ungdomens intressen skola tillgodoses i samma grad som dess manliga kamraters.

I Rockeriket.

Intryck från norra Halland.

En långsluttande äng med kort, strävt gräs och sparsamma, men fagra hedblomster: klockljung, backtimjam, »strandgossar» (*armeria clongata*), kråkris, pors och buskpil; kala klippor och dess emellan sanddyner; en strandskata, som beställsamt trippar omkring på sina korallröda ben; öfvergifna ejderreden; en hare, som skuttar på klippan, och en mås, som kretsar ofvanför — och utanför allt detta: hafvet, glittrande blått i solskenet, och en half mil ut ett »gångande skepp», som för förlig vind och fulla segel sträcker sydvart. Man kunde lätt tro sig vara i Bohuslän, och man är ej häller långt därifrån: i norra Halland, »rockornas», stengärdesgårdarnas och den svartbrokiga boskapens land.

Jag hoppas min läsare är nog bildad att veta, hvad som menas med »rockor», eller rättare menades, ty släktet är nu så godt som utdödt: de själfägande sjökaptenerna, som före ångans och de stora bolagens tid försedde oss med ostindiska serviser och lackerade kinesiska brickor och syskrin (*icke* »made in Germany»).

Rockornas glanstid är förbi, och för många af dem slutade den med en tragisk krasch. Den ekonomiska utvecklingen behöfde dem ej mer; de ståtliga gamla fullriggarne, hvaraf pietetsfullt utförda modeller och målningar ännu kvarlefva som förmaksprydnader i de flesta hem härnere, vrakades bort på auktion, och de giktbrutna kaptenerna själfva fingo draga sig undan till sina landt gårdar och ägna sig åt jordbruket, som hittills skötts af deras hemmavarande fruar. De flesta af dem ligga nu i grafven, men deras änkor (sjökaptener måtte alltid dö före sina fruar) sitta ännu i orubbadt bo på gårdarna och draga sig fram på jordbruket och spillrorna af förmögenheten, medan sönerna ligga vid navigationsskolan och läsa på »styrman» eller gunga ute på vågorna blå. Och döttrarna — ja, i dessa bygder finnes det ännu döttrar, som trifvas med att gräfvä och rensa i hemmets trädgårdstappa, stoppa korf och vänta på »honom», och som öppna stora blå ögon på vid gafvel inför en sådan idé, som att man skulle öfvergifva hemmet och taga sig plats, då man icke absolut drifves af nöden, och det å andra sidan finnes så många glada, solbrända gossar, som bara (!) vänta på tillräckliga inkomster för att

bygga sig ett litet bo bland ejdrarna och kråkriset. Instinkten att samla på hög i kistorna är här ännu lefvande och — målmedveten.

Stjälkstygnsmonster och virkprof gå socknen rundt i lån, hand i hand med Marlitt och mrs Hungerford, hvilkas alster äfven af herrarna högt uppskattas. Riktigt rörande är att höra dessa manhaftiga vikingaättlingar, hvilka ännu i sitt väsen bevara en blandning af rättfram enkelhet och obändigt trots, allvarsamt bedyra, hvilken utmärkt bok »Mainaus andra hustru» är.

Men hvart tar jag vägen? Jag skulle ju ströfva omkring mellan klippor och hedar, och här är jag nu midt uppe i litteraturen. Låtom oss då bryta upp, följa den slingrande, backiga landsvägen, där dammet ligger tumsdjupt som hvitt mjöl och, för hvarje gång ett åkdon rullar förbi, öfverpuddrar björnbärsbuskarna, som garnera stengärdesgårdarna. Är det frampå höstsidan, så praktisera dig öfver stenstättan och smaka på de stora saftiga bären, som växa på den icke pudrade insidan.

Plocka och saluföra från annans mark anses ej riktigt honnett, men ingen missunnar turisten en näfve smakbar i förbifarten, om ej möjligen den lilla hvitgrå »penntorkarhunden», som under öronbedöfvande bjäfs rusar emot dig ur stugan. De äro kroniska, dessa små odjur; när den ena slutat skälla, tar den andra vid, hvilket med andra ord betyder, att det icke är så långt mellan gårdarna i Rockeriket. Många af dessa gårdar ha en alldeles säreget egendomlig prägel. Å somliga äro corps de logis och uthus sammanbyggda till en kvadrat med en stenlagd gård i midten, liksom å vår kära Oktorpsgård på Skansen; å andra är gården omgifven af mycket mera än manshöga palissader; å ytterligare andra består hufvudbyggnaden af en blott ett enda rum bred länga med ett par tre dörrar å fasaden. Sistnämnda byggnadssätt förefaller ej vidare bekvämt eller med hänsyn till värmen lämpligt i dessa skoglösa, af vestanstormen hem-sökta trakter. Men kanske de gamla kaptenerna icke trifdes, om de ej i hvarje rum kunde ha utsikt åtminstone åt tvänne väderstreck? Bakom byggningen ligger förresten alltid en bärgknalle och på dess högsta topp ett stenrös, hvarifrån man har fri utsikt öfver Kattegatt. Hit upp klättrade i grå forntiden gårdarnes ägare om morgnarna, särdeles efter en storm, för att se efter om stranden tilläfventyrs hade »välsignats med vrak», och för deras mera strängt rätt-rådiga afkomlingar var det på gamla dagar ett nöje att åtminstone kunna på pricken bestämma vindens styrka och riktning samt åt-

skilliga andra saker, förutan hvilka en sjöman ej gärna kan framlefvä sin dag ens på landbacken.

Men vi gå vidare. I kröken af backen passera vi strykerskans stuga, där ägarinnan med älskvärdt förtroende för allmänheten skrifvit med krita på den tillbommade dörren: »Tilda är gådder till Bastås». Alltså, vällofliga allmänhet, som kommer för att afhämta dina af behovet påkallade skjortbröst eller musslinsblusar, sätt dig ned på förstugubron och vänta, ifall din kännedom i ortens geografi och Tildas vanor sådant tillråder, eller ock vänd hem med oförrättadt ärende!

Nedanföör Tildas stuga utbreder sig en saftig äng, där den svartbrokiga boskapen som bäst håller på att smörja sig med andra vallens skörd. En ståtlig tjur släpar helt gemytligt med sig det tjuder, hvarmed han anses vara bunden. Vi kasta en tvekande blick på slänbärshäckens taggar å andra sidan vägen, men det fruktade djuret har lyckligtvis inga »afsikter», utan fortsätter lugnt sin aftonvard. Och nu, stanna här, jag ber, och betrakta slätten, medan kvällssolens sneda strålar mellan färgskimrande små skyar öfvergjuta densamma och komma dess ängar att lysa guldgröna mot bärgknallarnas långa skuggor; betrakta den lilla träsnibben af högblå ultramarin, som gnistrar fram mellan de rödgrå klipporna, och erkänn, att äfven denna såsom så tröstlöst ful ansedda halländska bygd kan ha sin skönhet, om man blott har tålmod att invänta dess uppenbarelse.

I det här lilla röda huset med hjärtformiga gluggar å de hvita fönsterluckorna bor tant Désirée, den efterlämnade fästmon till en sjömansgosse, som för årtionden sedan drog ut och »blef borta», som det heter. Tant Désirées syskon och anhöriga äro allesamman döda, ensam sitter den sista grenen kvar på den uttorkade stammen, lefvande af — Gud vet hvad, men alltid glad och fryntlig, fin och prydlig. På hennes skrumpna finger glänser ännu den nötta förlofningsringen som en smal strimma. Så har hon nu suttit där i fatigdom och ensamhet, väntande på den lycka, som aldrig skulle slå ut i blom, och där få vi, efter denna flyktiga titt genom hjärtgluggarna lämna henne. (Hjärtesynpunkten är nog för öfrigt den säkraste vid betraktande af ett sådant vingklippt, skenbart innehållslöst lif.)

Här möta vi en hummerfiskare med guldringar i öronen och trots sommarvärmen en kolossal ylleami lindad många hvarf kring halsen. Han har varit därborta på ägendomen och telefonerat, dels till de sina, att lif och redskap äro i behå^{ll} efter den sista, svåra

stormen, och dels till fiskuppköparen i staden angående fångsten. Jaså, där finnes telefon, det måtte då vara ett större ställe. Det är så ock, att döma af ekonomibyggnadernas dimensioner, men då du nalkas, mötes du af en anblick, som fångslar mer än både ladugårdstak och telefonstolpar — skog, tät, frodig, uppväxande barrskog å sluttningen af bärget, som skyddar byggnaden för hafsvinden.

Den har en historia att förtälja, denna skog, om en man, som för många år sedan kom hit ned med sin maka och barn från de norrländska älfvarnas skogiga näjder och med outtröttligt tålamod och uppoffring sökte få en liten bit af sitt fagra Norrland att slå rot och växa här i den karga jorden och den pinande, allt förhärjande stormen.

På detta bärg bör du klättra upp; det är ett fjäll i fickformat. Först ett löfskogsbälte: björk, rönn, asp; därpå den redan nämnda barrskogen, allt spädare i den mån man stiger; så har du uppnått »trämgränsen» och kommer in i stenöknen, å hvars högsta topp det obligatoriska röset tronar. Här ser du hafvet fritt å en kuststräcka af sju mil; ser, om det är kväll, Bohusläns fyrar blinka mot Hallands och längs synranden makrillbåtarna stå som vertikala streck. Åt andra sidan utbreda sig det kuperade slättlandskapet och fjorden; kyrkor, väderkvarnar och små röda gårdar utan all ända.

Nedstigningen å strandsidan är tämligen brant, och du får ej vara generad för ormbon i de öfvervuxna rishögarna. Nu finnas inga gårdar mer utmed vägen; endast en och annan torftig grå stenkoja, lutande sig mot bärgväggen, med hvilken den för öfrigt äger den mest förvillande »skyddande likhet». Sanden blir allt tyngre och djupare att plumsa i, vår vandring blir en riktig ökenfärd — tills äntligen innanför en grind dynen aflöses af en korttrampad äng med en liten slingrande stig, parallelt med den klippiga stranden. Naturligtvis har ängen i forntiden varit en hafsbukt och därefter en sjö, såsom en klunga gula svärdslijor och en myckenhet kärrensåpor, hvilka vid vår ankomst flyga upp och låta höra sina spåda flöjttoner, ännu antyda. Så blir det bärgknallar igen och mellan dem ett nytt gräsbevuxet bälte.

Här är något att beskåda, som stadsbon ej alla dagar bjudes på. En vildgås med familj har slagit upp sina bopålar i gattet, och några skärgårdsfår, som beta på klipporna, komma nyfiket och halft ängsligt, såsom får för sed hafva, för att göra visit hos de nya sockenborna. Vildgåsmamma är dock tydligen icke hägad att utsträcka sitt umgänge till kreti och pleti; hon reser sig till hälften

upp och snäser eftertryckligt af det mest närgångna fåret, som förfäradt skuttar baklänges. Men nu uppträda äfven vi på skådeplatsen, och inför denna dubbla invasion tar gåsmodern själf till flykten, lämnande i sticket fem de sötaste små dunbollar till ungar. Flyga kunna de icke än, men springa allt hvad de små benen förmå mot stranden för att uppnå det skyddande elementet och modern, som skenbart likgiltig gungar där ute som en knappt skönjbar prick å vågkammarna. Och nu måste man beundra den naturens storartade anpassningsförmåga, som medgifver dessa små värnlösa kråk att taga sig fram tvärs igenom bränningar, som skulle slå en skicklig mänsklig simmare sönder och samman. Fräsande och hvithöfdad kommer den ena vågen efter den andra rullande och doppar dem, men efter ett par sekunder uppdyka ånyo fem små hufvuden på kammen af nästa våg. Du kan ej taga dina ögon från skådespelet förr än du ser familjegruppen ånyo i lugn förenad därute, först då styr du dina steg upp mot den röda lotsutkiken på klippan, det slutliga målet för din ökenvandring.

Här är främlingen alltid välkommen, och medan du tar ned tuben från dess ställning på väggen och med något ovan hand söker rikta den mot fyrtornet en mil ut till hafs, stryker vakthafvande lotsen med en oeffterhärmlig gest eld mot högra byxbenet och tänder sin snugga. (Välsignade vare de nyuppfunna svafvelstickorna, ty huru sjöfolket någonsin skulle kunnat lära sig att begagna säkerhetståndstickor, öfvergår min fattningsförmåga.)

Och får du dig icke nu en förtjusande pratstund, så är det då ditt eget fel, ty det finnes väl på hela jordens rund inga tillgängligare, angenämare eller i umgänget mer instruktiva människor än våra svenska lotsar, sjömän och fiskare. Och ditt eget fel är det likaledes, om icke, nästa gång du passerar vildgåsens stambåll, tuben förstulet riktas ditåt i väntande undran och förhoppning, att utkiken äfven denna gång må vara ditt mål.

Maria Arosenius.

Litteratur.

Damerna på Markby. En historia från september till jul af
Mathilda Malling.

Titelvignetten, en fin björk mot grågrön botten, är i hög grad tilltalande. Själftva titeln går också an, den för tanken och förväntningarna tillbaka till förf:s senaste skildringar af svensk herregård och svenska lynnen: arbetena om familjen Skytte på Munkeboda. Men tyvärr, vid vignetten och hoppet stannar det också. Boken är visserligen skriven med Mathilda Mallings vanliga schwung och ledighet, som aldrig letar efter — här knappast väljer — ord, som aldrig är generad af tankstreck, där meningen kan fyllas ut af läsaren, men det är också allt, som påminner om författarinnan till boken om Förste konsuln och dess efterföljare. Man frestas nästan att tro, att den, som skrivit ihop detta sammelsurium, icke ens har menat allvar, utan rent af sitter bakom sitt eget författarenamn och gör spektakel af sina läsare. Till drift tror jag emellertid, att detta författarenamn är aldeles för godt, och det är sannerligen Mathilda Mallings läsekrets, den hon hittills kunnat kalla sin, också.

Och hvad är det hon skänker oss? Det är »en historia från september till jul». Ja nog är kvinnans förmåga stor ibland, i synnerhet under den ifrågavarande årstiden, men med snälltågsfart, sådan den här presteras, måste det gå för att jämte nöjen, välgörenhet och julklappar, det skall hinnas med att få fyra människors öden inlänkade i rakt motsatt riktning till den sedan lång tid förutbestämda. Detta lyckas dock förträffligt, tack vare mycket prat, och prat är den enda valuta man får för 4 kronor.

Det är en »Elli» som fått äran (?) af tillegnan, och »Elli» heter en af historiens hjältinnor. »Elli» är hvad man kallar en pigg tös, men i språk och tankar mera besläktad med uppapperske- än med dam-typen. En verkligt fin uppenbarelse finns dock bland »damerna på Markby», en lång och smärt ung flicka, en inbunden och blyg karaktär, full af själ och inre lif, som påminner oss om teckningen af Agneta Skytte i världen.

Naturligtvis kan för öfrigt en förf. som Mathilda Malling ej aldeles förneka sig själf. Där finns ju många träffande och fina bilder, många »hufvud på spiken», många scener målade med några få streck à la Carl Larsson o. s. v., men med sådana små erkännanden brukar man uppmuntra nybörjaren, och det stadiet tänker man sig ju, att Mathilda Malling lämnat med sin första pseudonym för 20 sedan.

K. B.

Kärlek. *En bok om en kvinna af Märta Starnberg.*

En återklang från Marlitts enkla dagar och från vår egen ungdom, då vi tjusades af den enastående marlittska stämningen, återfinnes i ofvanstående bok. Lyckligtvis är stämningen här icke så stark, om det nu är »medelålderns» eller bokens förtjänst, ej håller märks här spår af den tidens romantiska schablonhjalte, och med erkännande häraf hoppas vi, att förf. icke miststycker jämförelsens negativa beröm.

Bokens förtjänster äro ju också andra än negativa. Utom det att den i sig själf är en s. k. »rolig bok», där hufvudsaken fyller sin plats utan tillhjälp af mer och mindre onödiga rekvisita, och där handlingen i all sin oskyldiga enkelhet och sin, det måste nog ibland medges, ton à la »teater i barnkammaren», dock intresserar till slutet, så har förf. här och där i sin stil fullständiga konstnärsgrepp, glanspunkter, som man hoppas få tätare samlade i framtida arbeten.

En sådan glanspunkt är frieriet, som skildras strax i början af boken, och som blir inledning till och utgångspunkten för hela historien. Bokens titel kunde lämnat rum för sentimentalitet i obegränsad mängd, men här föreligger ännu en »negativ» förtjänst i bristen äfven på detta. Frieriet mellan de två, världsbarnet och världsmannen, hvilka båda under all ytlighet dock bevarat sig själfva friska i grunden, försiggår utan skymt, men också utan skrymt af en kärlek, som ingen af dem känner. Han friar för affärens skull, hon svarar ja, för det hon är sin viljestarka mors lydiga dotter. Hvad denna mor angår, den på det hela så väl tecknade fru borgmästarinnan, så tycker man förf. behandlar henne väl strängt, då hon låter henne inför sitt enda barns, låt vara inbillade, olycka ändå så godt som uteslutande tänka på skandalen. Trots alla småstadshänsyn och all småstadspolityr, som bestämma hennes handlingar, förefaller hon ändå att ha hjärtat på rätta stället. Hvarför får man icke några bevis därpå?

Hela boken handlar emellertid om hur de två, berättelsens han och hon, så småningom efter vigseln söka och finna det, som annars osökt brukar vara vigselns motiv. Det går sakta men säkert, och hela anläggningen är sådan, att endast den oinvigda unga läsaren behöfver oroa sig för utgången.

K. B.

*

Fredrika Bremer 1801—1901.

»Kvinnosaksförbundet Unionen» i Finland har med anledning af Fredrika Bremers hundraårsminne utgifvit en vacker publikation med ofvanstående titel. Arbetet, i stort kvartformat, har både finsk och svensk text samt är prydt med en hel del illustrationer, hemtade ur S. L.—d Adlersparres och Sigrid Leijonhufvuds kända biografi. Flere af Finlands mer framstående kvinliga författare namn åter-

finnas under de olika uppsatserna såsom A—i—a (fröken Adelaïde Ehnrooth), Lucina Hagman, Maikki Friberg, Helena Westermarck, hvarjämte ett par aktstycken i den bekanta Hertha-striden äro reproducerade.

Dessa senare utgöras dels af en kritik öfver Hertha af J. V. Snellman ur »Litteraturbladet för allmän medborgerlig bildning», dels af signaturen »Lars Johans» genmälen i Aftonbladet med anledning af »Ernst Ludvigs» (Herman Bjursten) utfall mot Fredrika Bremers då nyss utgifna kvinnoemancipationsroman. Ett återgifvande in extenso af denna på sin tid så uppseendeväckande polemik har sitt fulla berättigande, då den alltjämt äger sitt kultur- och litteraturhistoriska intresse. Att det intryck den här gör på läsaren är tämligen otillfredsställande beror helt säkert därpå, att de ifrågavarande uppsatserna, dels endast återgifva den ena af parternas inlägg, dels äro aftryckta fristående utan några anknytningspunkter till Fredrika Bremers öfriga historia eller litterära verksamhet. Äfven om man antar, att den bildade allmänheten — eller den del däraf, som intresserar sig för Fredrika Bremer-litteraturen — har kännedom om den ifrågavarande striden, ligger den likväl så långt tillbaka i tiden, att några kommentarier till det anförda icke varit obehöfliga. Möjligen innehåller den finska texten några af de saknade sammanbindningslänkarna; densamma är dock, som naturligt är, otillgänglig för svenska läsare.

Men dessa små anmärkningar gälla icke publikationen i sin helhet. Densamma är en lika vacker som varmhjärtad minnesgård åt den kvinna, som Finland, i följd af bördens anspråk, har full rätt att kalla »en dotter af sitt land».

L. D.

Föreningsmeddelanden.

Svensk representant vid International Woman Suffrage Conference i Washington den 12—18 febr. På därom gjord framställning af Svenska kvinnornas nationalförbund, hvaraf Fredrika-Bremer-Förbundet utgör ett led, har Förbundet till Sveriges representant vid den stundande rösträttskonferensen i Washington utsett fru *Emmy Evald*, hustru till föreståndaren för den svensk-lutherska församlingen i Chicago. I ett bref till Förbundet från den ifrågavarande rösträttsföreningens (National American Woman Suffrage Association) sekreterare, Mrs Kate M. Gordon, förordas fru Evald på det varmaste såsom en framstående rösträttsvän.

*

Föredragen vid Liljeholmen. Det i föregående häfte omnämnda julsamkvämet, hvarvid fröken Lilly Engström skulle hålla föredrag öfver

»natur och folkliif i Norge», gick af stapeln den 11 jan. under liflig anslutning från församlingsbornas sida, såväl kvinnor som män. Sammankomsten hölls denna gång i Liljeholmens skolhus, hvilket på ett festligt sätt pryddt med kungens porträtt, flaggor och tända julgranar. I anslutning till det med stort intresse åhörda föredraget sjöngs en del norska sånger af eleverna vid Södra seminariet, hvilket i hög grad bidrog till höjande af aftonens stämning.

Nästa föredrag, behandlande »Onkel Toms stuga och dess inflytande på slafvarnas frigörelse», hålles af fröken Gustafva Hjelmerus, torsdagen den 23 jan.

..

Tvetydig annonsering. Under höstens lopp har Förbundets uppmärksamhet blifvit väckt på de i synnerhet i tidningen Dagens Nyheter talrikt förekommande annonserna med innehåll, »att en ung flicka vänder sig till någon gentleman med begäran om ett mindre penninglån med betalningsvillkor efter öfverenskommelse» eller något liknande. Att dessa annonser i allmänhet äro tillkomna i osedligt syfte torde tyvärr icke kunna betvivlas, men de blifva så mycket betänkligare, emedan de dessutom utgöra en snara för oerfaren ungdom, som utan att misstänka deras verkliga halt lockas att vid iråkade trångmål använda dylik annonsering. Riktigheten af det sistnämnda antagandet har Förbundet haft tillfälle att konstatera, i det dess hjälp för ett par månader sedan anlätades för en ung flicka, som på ett liknande sätt varit nära att råka i olycka.

Med anledning af detta fall och med känsla för den fara, som genom en tvetydig annonsering af detta slag lurar på den kvinliga ungdomen, har Förbundet tillställt styrelsen för Dagens Nyheter Aktiebolag en skrifvelse med en vördsam anhållan att densamma måtte söka stäfja det här berörda ofoget. En svarsskrifvelse, undertecknad af Dagens Nyheter redaktör, herr Otto v. Zweigbergk, har nu till Förbundet ingått, hvaraf framgår, att tidningens styrelse med stort tillmötesgående beaktat Förbundets hemställan, och förklarar den sig redan ha vidtagit åtgärder för en skärpt kontroll af tidningens annonsafdelning, en kontroll, af hvilken, intygar skrifvelsen, man redan »konstaterat åtskillig verkan». Äfven om, som redaktör v. Zweigbergk riktigt påpekar, det torde vara omöjligt att totalt förhindra annonsmissbruk, så bör en samverkan, liknande den, för hvilken här redogjorts, mellan tidningspressen och en för de ungas väl nitälskande förening kunna bidraga till att i betydlig mån afvända det onda.

— C. E. Lagerström —
FREJA-MAGASINET
STOCKHOLM
Lager af **Sybehör & Modevaror**
OBS! Order från Landsorten exp. skyndsamt.

Hygieniska Skodon tillverkas för Herrar, Damer och Barn.

OBS! Prisbelönta af Dräkt-Reformföreningen.
Skodon tillverkas äfven efter modern fason.

☛ Allt arbete utföres noggrant och af bästa material. ☛
Reparationer verkställas väl och på bestämd utlofvad tid.

P. GUST. PETTERSSON,
52 Drottninggatan 52.

Sjuksköterskor

med goda betyg öfver genomgångna lärokurser och utöfvad praktisk verksamhet finnas anmälda å Fredrika-Bremer-Förbundets Byrå, 54 Drottninggatan, 1 tr. — Allm. Tel. 48 16. Riks Tel. 27 62.

Å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, Stockholm, 54 Drottninggatan,

finnas anmälda kvinnliga arbetssökande såsom: lektionsgifvare i olika ämnen svenska och utländska lärarinnor för hem och skolor, kontors- och skrif biträden, bonner, husföreståndarinnor, sällskap och biträden i hem, föreläserskor, gymnaster m. fl.

Å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå 54 Drottninggatan mottagas anmälningar till inträde i Förbundets

Sjukkassa.

Äfven personer, som icke äro medlemmar af Förbundet, kunna blifva delegare i densamma.

Till lindrande

och i många fall till botande af hosta, hals- och bröstskommor är Salubrin ett alltiämmt mera anlitadt medel. Vid lindriga fall kunna tillfälliga inandningar, t. ex. af gaserna från ett med Salubrin fuktadt tygstycke, göra åsyftad verkan. I andra fall bör användas inandningsapparat enligt särskild beskrifning. Vid fall af lunginflammation äfvensom vid en del halssjukdomar medföra värmande salubrinomslag utmärkt verkan, om de anläggas med gummitatt på sätt, som i beskrifningen angifves. Försök! Salubrin medför nyttig verkan vid rätt användning, äfven om Ni af förut fattad fördom tror det vara overksamt. Salubrin tillhandahålles i Partym, Speceri- och Färgaffärer. Partilager hos *Geijer & Co. Stockholm.*

Anmälan.

Dagny utgifves år **1902** efter samma plan som föregående år. Tidskriften, som utgifves af och är organ för *Fredrika-Bremer-Förbundet*, skall fortfarande ha till sin hufvuduppgift att verka för en sund och lugn utveckling af arbetet för kvinnans höjande i sedligt och intellektuellt, såväl som i socialt och ekonomiskt hänseende.

Liksom tillförene skall *Dagny* beakta kvinnofrågan och alla dess företeelser samt ägna sin uppmärksamhet åt olika områden af kvinnlig verksamhet, så väl de praktiska som de ideella. Ehuru största utrymmet är förbehållet åt sociala frågor, skola de litterära intressena icke förbises, i all synnerhet komma de litteraturalster, som behandla kvinnorörelsen i in- och utlandet att med vaken blick följas. Öfersikter och notiser, kortare berättelser, resebref, biografiska och historiska utkast m. m. skola alltiämt rikligt i tidskriften inflyta.

Dagny redigeras af fröken *Lotten Dahlgren*, till hvilken, under Förbundets adress, alla bidrag till och meddelanden rörande tidskriften böra ställas.

Dagny utkommer **1902** med 20 häften, utgörande minst 28 tryckark.

Priset för hel årgång:

För medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* ... kr. 3,50.

För icke medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* » 5,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå till ett pris af 30 öre för enkelhäfte.

Annonser för DAGNY

upptagas af

fröken Ingeborg Bergström, 31 Östermalmsgatan 31.

Adress:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62.

Förbundets byrå öppen 11—4.

Allm. tel. 48 16